

KRONİK HASTALIĞI OLAN ÇOCUK

Dr.ÖĞr.Üye Esra TURAL BÜYÜK

Hedefler

- Kronik hastalıkların akut hastalıklardan farklı olan yönlerini açıklayabilme
- Farklı yaş gruplarındaki çocukların kronik hastalığa tepkilerini tartışabilme
- Kronik hastalığı olan çocuğun ebeveynlerinin, tanıdan itibaren geçirdikleri aşamaları tanımlayabilme
- Ailenin, kronik hastalığa uyumunu etkileyen faktörleri sıralayabilme
- Kronik hastalıklarda hemşirenin rolünü tartışabilme

- ***Kronik hastalık;*** normalden sapma ya da bozukluk gösteren, kalıcı yetersizlik bırakabilen, kendiliğinden gerilemesi ve tamamen iyileşmesi mümkün olmayan, patolojik değişiklikler sonucu oluşan, hastanın rehabilitasyonu için özel eğitim gerektiren, en az altı ay tıbbi bakım, gözetim ve denetim gerektireceği beklenen durum olarak tanımlanmaktadır.

Kronik hastalıklar çeşitli nedenlere bağlı olarak gelişebilirler

- 1.Genetik nedenler: Müsküler distrofi, hemofili, kistik fibrozis, orak hücreli anemi vb)
- 2.Fetal gelişim sırasında ortaya çıkan durumlar ya da konjenital defektler: Nöral tüp defektleri, yarık dudak, serebral palsy vb.
- 3.Doğum ya da doğumu izleyen dönemde görülebilen durumlara (sepsis, prematürite, intraventriküler hemoraji) bağlı ortaya çıkan hastalıklar: Bronkopulmoner displazi, dikkat eksikliği, görme ya da işitme sorunları vb.
- 4.Yaralanma ya da akut tıbbi sorunlar nedeniyle sonradan ortaya çıkan hastalıklar: HIV, kanser, mental sorunlar, beyin yaralanmaları vb.

Çocuğa kronik hastalık tanısı konulduğunda ebeveynler çeşitli aşamalardan geçerler:

1) **Şok ve İnkâr:** Ebeveynler, hastalık boyunca tanıyı ilk duydukları anı, dayanılması en güç an olarak belirtmektedirler.

Bu dönemde hemşire, ebeveynlerin yaşadıkları şok nedeniyle inkara sığınabileceklerini göz önüne almalıdır.

Ebeveynlerin tepkilerini anlayabilme, geç kalındığını söyleme gibi suçlayıcı tavırlardan kaçınma, hastalığı tanıyabilmeleri için destek olma hastalığın anlaşılmasını ve tedaviye uyumu sağlayacaktır.

İnkâr duygusu desteklenmeden kabul edilmelidir. Ancak inkar tedavi ve bakımı engellerse zararlı olabilir. Şok ve inkar günlerce, aylarca sürebilir.

2 Uyum

Uyum sürecinde farklı duygular yaşanır. İnkâr dönemini genellikle **öfke ve içerleme** izler. Bu dönemde görülen öfke tedavi ekibine yansıtılabilir. Öfkeyi **kendini suçlu hissetme** izler.

Genetik geçişli hastalıklarda ebeveynlerin suçluluk duyguları daha yoğundur. Hastalığın nedeni olarak kendilerini görmelerinin yanında, diğer çocukları ve gelecek hakkındaki endişeleri de suçluluk duygularını artırır.

Bu nedenle, hastalığın ebeveynlere anlayabilecekleri bir dille ve açık bir şekilde anlatılması, bu konudaki sorularının yanıtlanması gerekir. İçinde buldukları yeni duruma uyum yapmaya çalışan ebeveynler **yas** evresi de yaşarlar. Yas, depresyonla sonuçlanabilir.

Kronik Hastalığın Kardeşler Üzerindeki Etkileri

- Kronik hastalık tanısı kardeşleri de etkiler.
- Ebeveynler hasta çocuğun gereksinimleri ile kendilerini bunalmış hissederler ve öteki çocuklarının duygusal gereksinimlerini karşılayacak gücü kendilerinde bulamayabilirler.
- Kıskançlık, düşmanlık, belirsizlik, ihmal edilme ve yoksunluk duyguları yaşayabilirler.

Kronik Hastalığın Çocuk Üzerindeki Etkileri

- Kronik hastalığı olan çocukların hastalığa verdikleri tepkiler; çocuğun duygusal ve bilişsel gelişim sürecine, hastalığın ciddiyetine, hastalığın çocuk ve ailesi için taşıdığı anlama, ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesine, aileden ve sosyal çevreden alınan desteğe, hastalığın çocuğun fiziksel, psikolojik ve bilişsel işlevlerine getirdiği kısıtlamalara ve okul yaşantısını etkileme durumuna bağlı olarak farklılıklar göstermektedir.

Kronik hastalıklara yönelik temel hemşirelik amaçları şunları içerir;

1. Çocuğun ve tüm aile üyelerinin, kronik hastalığa psiko-sosyal yönden uyumuna yardım etmek;
2. Kronik hastalığa bağlı olarak gelişen ağrıyı etkili şekilde kontrol etmek
3. Çocuğa ve ailesine kendine bakımı öğretmek
4. Çocuğun evde bakımını sağlamak
5. Aileleri, sağlık sisteminde yer alan kaynakları (özellikle koruyucu hizmetleri) uygun şekilde kullanmaları için yönlendirmek/desteklemek ve toplumda kronik hastalıkların önlenmesine yönelik çalışmalara katılmak.

1. Çocuğun ve tüm aile üyelerinin, kronik hastalığa psiko-sosyal yönden uyumuna yardım etmek;

- *Ebeveynlerin gerçekçi hedefler geliştirmesine yardım etmek:*

- *Aile ünitesi içinde açık iletişimi sağlama ve keder sürecini kolaylaştırma;*

- *Çocuğun kendi değerini geliştirme;*

- *d. Çocuğun bağımsızlığını destekleme;*

Kronik Hastalıklarda Hemşirenin Rolü

1) Ebeveynlerin bakıma katılımlarının kolaylaştırılması için:

2- Çocuk ve ailenin anksiyetesinin azaltılması için:

Başetmenin güçlendirilmesi için

- Çocuğun beden imgesindeki değişikliklere uyumu değerlendirilir.
- Çocuğun hastalık sürecini anlama düzeyi değerlendirilir.
- Diğer çocuklarla ilişki kurmasına destek olunur.
- Ortak ilgi ve hedefleri olan çocuklar ile ilişkisi desteklenir.
- Çocuğun önceki başarılarını görmesi sağlanır.
- Yaşamındaki sorunları daha önceki dönemde ele alma yöntemleri konuşulur.

Çocuğun ve ebeveynlerin psikososyal uyumlarına yardım edilmesi için

- Ebeveynlerin, çocuğun yaşına uygun, gerçekçi hedefler geliştirmelerine yardım edilir
- Çocuğun kendi değerlerini geliştirmesine yardımcı olunur ve bağımsızlığı desteklenir.
- Ebeveynler, çocuğun olumlu yönlerinin vurgulanması için desteklenir.

Ağrının giderilmesi için

- Ağrının yerini, özelliğini, başlangıcını/süresini, sıklığını, niteliğini, şiddetini ve ağrıyı artıran faktörleri içeren kapsamlı bir değerlendirme yapılır.
- Özellikle etkili bir iletişim kurulamadığında, sözel olmayan rahatsızlık belirtileri gözlenir.
- Çocuğun analjezik alıp almadığından emin olunur.
- Çocuğun ağrı deneyimini tanıması ve ağrı tepkisini uygun bir şekilde ifade etmesini sağlamak için terapötik iletişim yöntemleri kullanılır.

Kronik hastalığa sahip olan çocukların ve ebeveynlerin, hastaneden taburcu olmadan önce, evde bakım konusunda hazırlanmaları gerekir.

Bu nedenle:

- Bakımın devamlılığının sürdürülmesi ile ilgili planlamalar, doktor/ hemşire/ çocuk/ ebeveynler/ yakınları ve diğer sağlık ekibi üyeleri ile birlikte yapılır.
- Taburcu olduktan sonra, çocuğun/ebeveynlerin/yakınlarının gerekli olacak bilgi ve becerileri anlama/kavrama durumları belirlenir.

- Taburcu olmak için hazır olma durumları belirlenir.
- Taburcu olduktan sonra, bakım için bir izleme planı oluşturulur.
- Çocuğun evde bakımını sağlamak üzere, gerekli destekleyici çevreyi planlamak için çocuğa/ebeveynlerine/yakınlarına yardım edilir.
- Ebeveynlerin her zaman yardım ve danışmanlık alabilecekleri bir telefon numarası verilir.

Kronik hastalıklardan korunulması için

- Aile bireyleri ve toplum sağlıklı yaşam ve çevre konusunda eğitilir.
- Genetik danışmanlık yapılır.
- Risk grubundaki ebebeynlere hastalıklar konusunda danışmak yapılır.
- Aile planlaması desteklenir.
- Doğum öncesi ve sonrası yeterli bakımın önemi açıklanır.
- Yaş dönemine özgü aşilar yapılır.
- Çocuklarda, her yaş döneminde, düzenli olarak fiziksel değerlendirme yapılır.
- Çocukluk döneminde görülen kronik hastalıklara yönelik taramalar yapılır.